

інструменти для виявлення й боротьби з маніпуляціями в цифровому просторі. Також, необхідно сприяти розвитку цифрової грамотності серед громадян, щоб люди могли краще розуміти, як працюють сучасні технології та мати можливість захищати свої права в цифровому середовищі.

Таким чином, інтеграція етичних принципів у цифрові технології вимагає, з одного боку, чіткої регуляції та прозорості, а з іншого – розвитку критичного мислення у суспільстві, яке дозволить кожному з нас стати більш захищеним у світі, що постійно змінюється.

Література

1. Кант І. Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000. 504 с. – Режим доступу до ресурсу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kant_Immanuel/Krytyka_chystoho_rozumu.pdf.
2. Бандура Д. Розвиток пенітернціарної системи Франції у філософській спадщині Мішеля Фуко. К. 2023. с. 37-40. – Режим доступу до ресурсу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/73365cc0-c31b-4a10-a187-349dc5bf6851/content>.
3. Філіппов С. Регулювання у сфері штучного інтелекту: від рекомендаційних етичних норм до правової регламентації. К. 2023. с. 77-80. – Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/73365cc0-c31b-4a10-a187-349dc5bf6851/content>.
4. Коваленко І., Мелякова Ю., Кальницький Е. Цифровий паноптикум та медіа: особливості контролю в культурно-комунікативній системі сучасного соціуму. Харків. Том 3 № 54 (2022). – DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.54.265593>.

Глобалізація і ціннісні трансформації: виклики та можливості сучасного соціуму

Роман КРАВЧУН, здобувач освіти

Науковий керівник – Наталя БІЛЬЧУК, канд. філос. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

У сучасному світі глобалізація є потужним процесом, що впливає на всі аспекти життя людини та соціуму. Вона призводить до інтеграції економік, політичних систем і культур, створюючи єдиний глобальний простір, в якому взаємодіють різні суспільства та індивіди. Однак разом із цим процесом виникають значні зміни в ціннісних орієнтирах як особистості, так і суспільства в цілому. Сучасний соціум перебуває в стані постійного пошуку нових моральних і етичних пріоритетів, адже традиційні цінності часто піддаються ревізії через виклики глобалізації.

Важливою складовою сучасних соціальних трансформацій є проблема гармонізації особистих і суспільних цінностей. Індивідуальні права, свободи та прагнення до самореалізації стали ключовими орієнтирами для сучасної людини. З одного боку, глобалізація відкриває нові можливості для реалізації особистісного потенціалу, забезпечуючи доступ до нових знань, технологій і культур. Але з іншого боку, індивід стикається з тиском глобальних структур, що можуть обмежувати його автономію і впливати на формування світогляду. Людина змушена адаптуватися до нових реалій, зберігаючи при цьому власну

автентичність і особистісну ідентичність. У цьому контексті важливо розуміти, що кожна людина має свої унікальні цінності, і сучасне суспільство повинне знаходити способи їх поважати і враховувати.

Говорячи про суспільство в цілому, слід зазначити, що глобалізація створює умови для формування єдиної глобальної культури, але водночас може призводити до конфліктів між різними культурами та соціальними групами. Під тиском глобальних змін часто виникає питання: чи можливе збереження національних і культурних ідентичностей у глобалізованому світі? Чи здатні різні суспільства знайти баланс між інтеграцією в глобальні процеси і збереженням своїх унікальних традицій? Відповіді на ці питання залежать від того, як суспільства визначають свої ціннісні пріоритети.

Одним із ключових ціннісних напрямків сучасного світу є права людини і свобода особистості. Універсальні права і свободи, визнані на міжнародному рівні, стали основою для формування глобальних етичних стандартів. Важливим елементом цієї системи є толерантність — повага до відмінностей у культурних, релігійних, етнічних і соціальних особливостях. Толерантність є необхідною умовою для мирного співіснування в умовах зростаючої глобалізації. Сучасний соціум, який не враховує різноманіття і не поважає права кожної людини, ризикує стати ареною конфліктів і соціальних потрясінь.

Окрім прав людини, рівність також є важливим компонентом ціннісної системи сучасного соціуму. У світі, де спостерігається велика соціальна нерівність, виникає необхідність у вирішенні проблем дискримінації та нерівності. Сучасні суспільства зіштовхуються з проблемами гендерної, расової, економічної нерівності, і глобалізація може як посилювати ці явища, так і сприяти їх вирішенню через інтеграцію міжнародних правових і етичних норм. Створення рівних можливостей для всіх членів суспільства є важливою умовою для стійкого і гармонійного розвитку соціуму.

Іншим важливим аспектом є вплив технологій на ціннісні орієнтири. З розвитком цифрових технологій і соціальних мереж відбувається трансформація способу комунікації та взаємодії між людьми. Це сприяє розширенню горизонтів, але водночас може спричиняти втрату глибини людських взаємин, знеособлення спілкування і зростання почуття відчуженості. У зв'язку з цим виникає питання: якими мають бути моральні орієнтири у світі, де технології відіграють дедалі більшу роль у житті кожного?

Освіта і філософія займають особливе місце в процесі формування сучасних цінностей. Вони здатні не лише передавати знання, а й виховувати критичне мислення, формувати у людей здатність до діалогу і розуміння інших культур і точок зору. Філософія, як наука про мислення і етичні норми, допомагає суспільству орієнтуватися в складних питаннях моралі, свободи і відповідальності, сприяючи розвитку громадської свідомості і формуванню нових ціннісних підходів.

Підсумовуючи, можна сказати, що в умовах глобалізації ціннісні пріоритети людини і соціуму постійно змінюються, адже соціальні трансформації вимагають від нас переосмислення традиційних норм і підходів. Свобода, права людини, толерантність, рівність і відповідальність за збереження культурного різноманіття — це ті цінності, які стають основою для майбутнього розвитку соціуму.

Філософія у системі соціогуманітарного та технічного знання

Олексій СТРУКОВ, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

У сучасному світі наука і техніка є основними рушіями прогресу, трансформуючи всі сфери людської діяльності — від економіки до культури. Проте без належного усвідомлення моральних, соціальних і культурних наслідків ці зміни можуть створювати виклики, що загрожують гармонії суспільного розвитку. У цьому контексті філософія відіграє унікальну роль: вона забезпечує інтеграцію соціогуманітарного та технічного знання, формуючи основу для глибшого осмислення наслідків інновацій і їхнього впливу на людину.

Як зазначає Юрген Габермас, науковий прогрес має супроводжуватися моральною свідомістю, яка враховує інтереси всіх соціальних груп через комунікативні дії. У цьому сенсі філософія сприяє створенню умов для узгодження різних перспектив і цінностей у контексті технологічного розвитку.

Значення філософії для методології науки Філософія формує основу для критичного аналізу наукових концепцій, їх етичності та соціального впливу. Як підкреслює Ганс Йонас у своїй концепції «етики відповідальності», технології мають розвиватися з урахуванням довгострокових наслідків для природи та людства, щоб уникнути непоправних втрат для майбутніх поколінь. Цей підхід є особливо актуальним у контексті штучного інтелекту та генної інженерії, що вимагають нових етичних рамок.

Критичний раціоналізм, розроблений Карлом Поппером, також підтримує ідею впровадження «морального належного» в наукову діяльність, щоб збалансувати технічний прогрес із соціогуманітарними потребами. Це дозволяє філософії об'єднувати різні сфери знань у цілісну методологічну систему.

Філософія і технічний прогрес Технічний прогрес, попри свої досягнення, викликає складні етичні питання, зокрема щодо впливу технологій на людську автономію. Як зазначається у філософських дослідженнях, філософія виступає мостом між практичною доцільністю технічних рішень і їхньою відповідністю гуманістичним цінностям.

Штучний інтелект є прикладом необхідності філософського осмислення, адже він ставить виклики щодо приватності, етики рішень автономних систем і контролю над ними. Подібні питання стосуються й генної інженерії, яка ставить під сумнів межі втручання в людську природу. У цьому сенсі філософія